

Odgovor na dopis Komisije s pripombami na predlog Republike Slovenije za Strateški načrt SKP 2023-2027

Spoštovani g. komisar dragi Janusz,

Slovenija se zahvaljuje Komisiji za pripombe na predlog Strateškega načrta SKP 2023-2027 za Republiko Slovenijo - CCI: 2023SI06AFSP001 (Ares (2022) 2417543 - 31/03/2022) in za pomoč, ki jo je nudila do sedaj tekom strukturiranega dialoga.

Najprej bi Slovenija želela izpostaviti, da so bili v pripravo Strateškega načrta SKP 2023-2027 za Republiko Slovenijo (v nadaljnjem besedilu: Strateški načrt) vključeni tudi številni deležniki. Rezultat poglobljenih razprav v okviru javne obravnave je uravnotežen predlog strateškega načrta, v katerem je poudarjena ambicija, da naslovimo cilje reforme SKP in hkrati upoštevamo nacionalne posebnosti.

Komisija v uvodnem delu dopisa izpostavi, da bi v luči ruske invazije na Ukrajino in splošnega naraščanja cen proizvodov ter izzivov na področju podnebja in okolja države članice morale pregledati Strateške načrte, z namenom, da bi izkoristile možnosti za krepitev odpornosti kmetijskega sektorja EU, za zmanjšanje odvisnosti od umetnih gnojil in povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov ter za preobrazbo proizvodnih kapacitet v skladu z bolj trajnostnimi metodami pridelave. Že med samo pripravo Strateškega načrta je Slovenija dala poseben poudarek splošnemu cilju SKP za spodbujanje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja zaradi zagotavljanja prehranske varnosti. Strinjamo se, da je več pozornosti treba nameniti izzivu odvisnosti od uvoza umetnih gnojil, zato bo Slovenija ta vidik naslovlila v izvedbenem delu Strateškega načrta.

Slovenija je zadovoljna, da Komisija priznava naše napore za krepitev kmetijskih oskrbnih poti, za promocijo sodelovanja proizvajalcev v kmetijskem sektorju in vključenosti proizvajalcev v shemah kakovosti in za razvoj ekološkega kmetijstva. Prav tako je Slovenija zadovoljna, da je Komisija mnenja, da Strateški načrt kaže potencial za učinkovit prispevek k splošnemu cilju za spodbujanje pametnega, konkurenčnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja, ter da pozdravlja napore glede mladih kmetov in dobrobiti živali.

Z vso resnostjo ugotavljamo, da je Komisija glede prispevka Strateškega načrta k okoljskim in podnebnim ciljem zelo kritična saj meni, da je nujna večja splošna raven ambicioznosti. V procesu načrtovanja je Slovenija vložila velike napore, da bi povečala sedanja prizadevanja in na splošno dosegla večjo raven ambicioznosti. Zato verjamemo, da bo Strateški načrt prinesel pozitivne spremembe. V primerjavi s sedanjimi ukrepi in finančnimi sredstvi na obeh stebrih SKP, se bo obseg sredstev povečal, uvedle se bodo nove intervencije na obeh stebrih in obvezne zahteve v okviru pogojenosti bodo bolj zahtevne. Zavedamo pa se, da bo v nekaterih delih potrebno

okrepiti intervencijsko logiko in jasneje začrtati cilje in opredeliti ukrepe, da bodo rezultati Strateške načrta tudi uresničeni.

Po našem mnenju je Komisija v svoji oceni do neke mere morda zanemarila nekatere pomembne značilnosti slovenskega kmetijstva, to je drobnoposestna struktura kmetijstva in razdrobljenost zemljišč, prevladujoče težje naravne in topografske razmere in sorazmerno visok delež ohranjenih naravnih eko-sistemov. Slovenija je pred prelomno točko, kako zagotoviti trajnostni razvoj, to je ohranitev okolja, sledenje podnebnim ciljem, ob dvigu produktivnosti kmetijstva in ohranitvi vitalnosti podeželja in temu primarnemu cilju je podvržen tudi Strateški načrt. Glede na to, da je Slovenija še zmeraj tudi "vroča točka" biodiverzitete v Evropi, si Strateški načrt prizadeva za ohranjanje in, kjer potrebno, za izboljšanje biodiverzitete, vendar s prepotrebni razvojem kmetijstva, brez ogrožanja pridelave hrane v Sloveniji in z ohranjanjem proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč. Naš cilje je trajnostno kmetijstvo, ki pa mora omogočiti tudi ekonomsko preživetje kmetijskih gospodarstev. V tem trenutku si ne smemo dovoliti prehoda v nenadzorovano ekstenzifikacijo in s tem izgube proizvodnega potenciala.

V zvezi z elementi zelene arhitekture je Komisija glede pogojenosti kritična. Izhajamo iz tega, da smo naredili nujne korake za zagotovitev okoljskih in naravovarstvenih ciljev, n imajo države članice prožnost pri določitvi zahtev, vključno z uporabo praga 10 ha. Nadalje, države članice lahko k večji splošni ambicioznosti strmijo z osredotočanjem na intervencije na obeh stebrih. Glede kolobarja in praga 10 ha pod DKOP 7 pa relativno veliko število kmetijskih gospodarstev in zelo razdrobljene kmetijske parcele v Sloveniji kažejo na to, da majhne kmetije že izvajajo kolobar in diverzifikacijo kmetijskih rastlin na letni ravni in na ravni kmetijskih parcel. Kar zadeva DKOP 8 za ohranjanje proizvodnih značilnosti in območij velja omeniti, da je prag 10 ha korak naprej v primerjavi s sedanjim pragom 15 ha. Glede na trenutno situacijo bi prej kazalo razmišljati o ponovnem dvigu praga.

Pri DKOP 9 je Slovenija predana k varovanju okoljsko občutljivega travinja na območjih Natura 2000. Pri tem pa menimo, da je neracionalno z vidika vseh elementov trajnosti določiti vso trajno travinje na območjih Natura 2000 kot okoljsko občutljivo. Delež območij Natura 2000 v Sloveniji je namreč velik (23 % kmetijskih površin), medtem ko sta deleža vseh kmetijskih površin in njivskih površin izraženo na prebivalca med najmanjšimi v EU. V Sloveniji so splošna javnost in deležniki kmetijstva občutljivi na vprašanje lokalne prehranske varnosti, kar se je še posebej zaostriilo po pričetku vojne v Ukrajini. Zato menimo, da v teh razmerah ne kaže povečevati obstoječega sloja okoljsko občutljivega trajnega travinja (skoraj 30 % trajnega travinja na območjih Natura 2000).

Glede območji Natura 2000 menimo, da so za ohranitev biotske pestrosti najprimernejše prostovoljne intervencije in da je predlagan pristop uvedbe izvajanja Natura 2000 plačil na najbolj kritičnih območjih postopoma smiseln. Menimo, da je to pomemben korak naprej, ki ga bomo v nadaljnjih programskih obdobjih potem lahko okrepili.

Komisija tudi naproša, da v Strateškem načrtu izboljšamo nekatere sheme za okolje in podnebje (SOPO) in revidiramo višino podpor nekaterih intervencij. Pri oblikovanju shem SOPO je bil naš namen, da ponudimo kmetovalcem splošno dostopne in enostavne sheme, brez pretiranih administrativnih bremen. Ocenili smo, da je to z vidika strukture kmetijstva v Sloveniji primerno. Tekom pogajanj o reformi SKP smo razumeli, da pravni okvir omogoča, da se sheme SOPO lahko tudi namenijo ohranjanju sedanjega ugodnega stanja.. S predlaganimi ukrepi bi tako želeli zajeti precejšen delež kmetijskih površin in jih ohraniti v okoljsko in naravovarstveno primernem stanju, hkrati pa zadržimo in trajnostno razvijamo mozaično krajino slovenskega podeželja, ki je vir biotske pestrosti in pomembno prispeva k ekosistemskim storitvam

Ena izmed najbolj izpostavljenih in pogosto omenjenih pripomb se nanaša na podnebno komponento Strateškega načrta. Slovenija se po skrbni preučitvi pripomb Evropske komisije in vseh zavezujočih dokumentov na podnebno-energetskem področju strinja, da bi bilo potrebno Strateški načrt dodatno izostriti v smeri zmanjševanja TGP in amonijaka. Naš namen je izboljšati SWOT analizo in intervencijsko logiko ter vsebinsko izostriti ukrepe v smeri npr. bolj ciljno naravnih podpor, natančnejših in bolj razdelanih pogojev / omejitev za pridobitev sredstev (npr. na področju skladiščenja gnojevke, obnove ali graditve hlevskih kapacitet, pridobivanja energije iz OVE, energetske učinkovitosti ipd.), učinkovitejšega ravnanja z dušikom ter spodbujanja rastlinske pridelave na ravninskih območjih. Ocenjujemo, da Strateški načrt sicer že vsebuje obsežen instrumentarij, ki vodi v tej začrtani smeri (z ukrepi SOPO, KOPOP, dobrobit živali in tudi investicijskimi podporami ter ukrepi prenosa znanja in svetovanja), da pa je smiselno te ukrepe dodatno izostriti, jih medsebojno povezati in vsebinsko okrepiti.

Glede prispevka in skladnosti s cilji Zelenega dogovora, Slovenija popolnoma razume, da so cilji potrebni in tudi, da je Komisija dolžna izvesti postopek presoje napora in ambicije držav članic v naslavljanju splošne ambicioznosti. Slovenija želi zagotoviti Komisiji, da so bili cilji Zelenega dogovora upoštevani pri oblikovanju različnih intervencij v okviru zelene arhitekture npr. s prepovedjo ali omejevanjem rabe gnojil in fitofarmaceutskih proizvodov kakor tudi s spodbujanjem alternativnih metod varstva rastlin. Ne gre pa zanemariti nujnosti dostopa do alternativnih sredstev za zagotavljanje zdravstvenega varstva rastlin (na slovenskem trgu), pri čemer je potrebno vso skrb nameniti ohranjanju konkurenčnosti slovenskega kmetijstva. Nacionalne vrednosti za vse cilje Zelenega dogovora niso določene v Strateškem načrtu, ker to ni obvezno in zlasti, ker je v tej fazi težko določiti ustrezno vrednost za te cilje. Bodo pa v prihodnje narejeni ustrezni koraki tudi v to smer.

Kar zadeva pripombo Komisije na prerazporeditveno strategijo, ostaja Slovenija prepričana, da je uporaba derogacije utemeljena in bodo zato posredovana dodatna pojasnila, vključno s podatki.

V zvezi s hitrim širokopasovnim internetom na podeželju, se Vlada RS zaveda, da je to eden izmed osnovnih predpogojev za razvoj podeželja. Na podlagi izkušenj z izvajanjem podpore za širokopasovni internet in dogovora med pristojnimi ministrstvi, se je Slovenija odločila, da v celoti financira podporo za širokopasovni internet v okviru kohezijske politike na podlagi Partnerskega sporazuma za programsko obdobje 2021-

2027 in Načrta za okrevanje in odpornost. To bi moralo zagotoviti 100 % pokritje slovenskega podeželja s širokopasovnimi povezavami. Prepričani smo, da je tak pristop popolnoma skladen z Dolgoročno vizijo EU za podeželska območja in priporočili Komisije, da v polnosti izkoristimo potencial usmerjanja sredstev iz različnih skladov EU v podeželje. Skladno z načelom subsidiarnosti se je Slovenija odločila, da bodo pokritost podeželja z internetom 100 % financirali drugi skladi EU in naproša Komisijo, da to upošteva in da je konsistentna pri proučitvi in odobritvi različnih strateških in programskih dokumentov za Slovenijo.

Prepričani smo, da smo v osnovi s strukturo in pristopom Strateškega načrta naredili pomemben korak k uresničevanju zastavljenih ciljev, in da zaradi tega večji posegi v strukturo Strateškega načrta in v razmerja med intervencijami niso potrebni. Želeli bi poudariti, da je pri pripravi načrta bilo, skladno s pravnim redom EU, doseženo temeljno soglasje med ključnimi deležniki in tega ravnotežja ne bi bilo smiselno koreniteje odpirati, ob tem pa bomo poskušali slediti priporočilom Komisije in z vso občutljivostjo, a tudi natančnostjo, določene elemente tudi izboljšali, tudi kot odziv na ukrajinsko krizo, ki je pokazala na strateško vlogo kmetijstva EU za prehransko varnost. V največji možni meri bomo posredovali dodatna pojasnila in podatke.

Za konec bi se želeli zahvaliti Komisiji za pripravljenost, da se odprta vprašanja kmalu pričneje reševati na tehničnih sestankih, s ciljem, da je Strateški načrt odobren čim prej. V nadaljevanju lahko pričakujete nekaj podrobnejših pojasnil in dodatnih informacij, pomembnih za nadaljnje usklajevanje.

Ponovno pa bi pozvali Komisijo, da pri presoji Strateškega načrta upošteva posebnosti Slovenije.

Dr. Jože Podgoršek
minister